

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

Osnovy maturitních okruhů základů společenských věd

- I. **Psychologie – vymezení oboru, psychologické disciplíny, hlavní psychologické školy, psychické jevy**
 - 1) Co je psychologie
 - 2) Psychologické disciplíny – základní (teoretické) a aplikované (praktické)
 - 3) Hlavní psychologické školy – experimentální, hlubinná psychologie, behaviorismus, tvarová psychologie, humanistická škola, biologický směr
 - 4) Projevy psychiky (procesy, stavy, vlastnosti)

- II. **Vývojová psychologie, psychologie osobnosti**
 - 1) Biologická a sociální determinace
 - 2) Fáze vývoje lidské duše (Sigmund Freud, Erik Erikson, Jean Piaget aj.)
 - 3) Psychologie osobnosti
 - a) Co je osobnost? Co vytváří osobitost jedince?
 - b) Psychické vlastnosti (temperament, schopnosti, charakter, motivy a postoje, vůle)
 - c) Psychické procesy (vnímání, představivost, fantazie, paměť, myšlení a učení)
 - d) Typologie osobnosti (Hippokrates, Carl Gustav Jung, Ernst Kretschmer)

- III. **Sociální psychologie, psychopatologie a psychohygienu**
 - 1) Co je socializace?
 - 2) Sociální vnímání, postoje a interakce. Teorie učení a sociální komunikace, masová komunikace, reklama
 - 3) Psychopatologie – neurotické poruchy, poruchy nálady, schizofrenie, ostatní poruchy, drogové závislosti
 - 4) Základy psychohygieny

- IV. **Sociologie – vymezení oboru, historický vývoj sociologického myšlení, člověk v sociálních vztazích**
 - 1) Vymezení oboru
 - 2) Vznik sociologie a její vývoj od počátků do současnosti, sociologická paradigmatu
 - 3) Socializace a resocializace

- V. **Sociální útvary, sociální struktura, problém nerovnosti, sociálně patologické jevy**
 - 1) Sociální útvary – skupiny, agregáty, instituce, organizace
 - 2) Rodina – otázka krize rodiny
 - 3) Sociální struktura – třídní teorie vs. teorie stratifikace
 - 4) Otázka sociální nerovnosti – nerovnost šancí vs. nerovnost startů
 - 5) Legitimita sociální nerovnosti

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

- 6) Sociálně patologické jevy
 - a) Teorie normality
 - b) Deviace, patologie, anomie
 - c) Teorie sociálně patologických jevů (Mertonova teorie, biologická, psychologická, sociální – teorie deviantních norem, etiketizační, teorie racionální volby)
 - d) Genderové rozdíly v sociálně patologických jevech – kriminalita mužů a žen

VI. Základy politologie, základy teorie státu, stát a jeho formy

- 1) Co je stát?
- 2) Teorie vzniku státu (prvotní a druhotný vznik)
- 3) Formy a druhy států
- 4) Politika a politologie
- 5) Politická strana
- 6) Politické ideologie

VII. Základní principy demokracie, Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod

- 1) Základní principy demokracie
 - a) Antická a moderní demokracie
 - b) Demokracie přímá a nepřímá
 - c) Rozdělení státní moci
 - d) Atributy svobodných voleb
 - e) Volební systémy
 - f) Demokracie parlamentní a prezidentská
- 2) Nevýhody (slabiny) moderní demokracie
- 3) Ústava – základní charakteristika
- 4) Český ústavní vývoj
- 5) Ústava České republiky – obsah
- 6) Lidská práva – základní charakteristika
- 7) Listina základních práv a svobod
- 8) Ochrana lidských práv v naší společnosti

VIII. Základy teorie práva, trestní a správní právo

- 1) Základy teorie práva
 - a) Právo abstraktní a konkrétní
 - b) Descendenční právní teorie
 - c) Skladba právní normy
 - d) Právní vztah

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

- e) Právní skutečnost
- 2) Trestní právo – hmotné a procesní (přestupek, trestní čin, trestní řízení)
- 3) Správní právo – organizace a činnost veřejné správy, obec, druhy obcí, obecní orgány, kraj, krajské instituce

IX. Občanské a pracovní právo

- 1) Občanské právo – občanský zákoník, prameny občanského práva
- 2) Fyzické a právnické osoby
- 3) Rodinné právo – manželství, vztahy mezi rodinnými příbuznými, náhradní rodinná péče
- 4) Vlastnictví
- 5) Dědické právo
- 6) Smluvní právo
- 7) Pracovní právo – zákoník práce, pracovní poměr – vznik a zánik, zaměstnanci a zaměstnavatelé, pracovní doba

X. Základní ekonomické pojmy, tržní mechanismus

- 1) Ekonomie a ekonomika – ekonomické sektory, statky a služby
- 2) Mikroekonomie, makroekonomie
- 3) Ekonomické systémy (ekonomika zvyková, direktivní, tržní)
- 4) Trh
 - a) Podmínky trhu
 - b) Základní mechanismus - křivka nabídky a poptávky
 - c) Otázka selhání trhu
 - d) Trh zboží a služeb, trh práce, peněžní trh
- 4) Základní ekonomické teorie (merkantilismus - protekcionismus, klasická a neoklasická ekonomie – monetarismus vs. keynesiánství, plánované hospodářství v socialistických systémech)

XI. Česká ekonomika – vývoj a současnost, právní subjekty v ekonomice České republiky

- 1) Vývoj české ekonomiky od roku 1989 po současnost
- 2) Právní subjekty a formy podnikání
- 2) Živnost, druhy živností
- 3) Obchodní společnosti (v. o. s., k. s., s. r. o., a. s.)
- 4) Družstva

XII. Peníze, jejich funkce v ekonomice, základní makroekonomické ukazatele

- 1) Historický vývoj a funkce peněz, měnový kurz
- 2) Finanční trhy (peněžní a kapitálové)
- 3) Bankovní systém

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

- 4) Burza
- 6) Základní makroekonomické ukazatele
 - a) Inflace
 - b) Nezaměstnanost
 - c) HDP / HNP
 - d) Platební bilance
- 8) Svět osobních financí

XIII. Stabilizační hospodářská politika (formy a nástroje), světová ekonomika

- 1) Cíle a subjekty hospodářské politiky
- 2) Nástroje hospodářské politiky
 - a) Monetární politika
 - b) Fiskální politika
 - c) Cenová politika
 - d) Důchodová politika
 - e) Zahraniční obchodní politika
- 3) Světová ekonomika
 - a) Mezinárodní obchod – ohniska prosperity, problémové oblasti, současné tendence
 - b) Mezinárodní ekonomické organizace (Světová banka, MMF, WTO, OECD, NAFTA, APEC, OPEC aj.)
 - c) Kritika globální ekonomiky

XIV. Česká republika a mezinárodní organizace

- 1) Mezinárodní vztahy
 - a) Definice
 - b) Nástroje zahraniční politiky
 - c) Tendence v současném vývoji mezinárodních vztahů
- 2) Mezinárodní organizace, v nichž je Česká republika členem
 - a) OSN
 - b) Severoatlantická aliance
 - c) OECD
 - d) OBSE
 - e) Rada Evropy
- 3) Česká zahraniční politika

XV. Evropská unie

- 1) Historie evropské integrace
 - a) Důvody sjednocování Evropy
 - b) Fáze propojování – historické mezníky
 - c) Členské země

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

2) Evropské instituce (Evropská rada, Rada EU, Evropský parlament, Evropská komise, Evropský soudní dvůr, Evropský účetní dvůr aj.)

3) Ekonomika EU

- a) Rozpočet EU
- b) Měnová unie
- c) Politické a ekonomické problémy EU

4) Současnost a otázky spojené s rozšiřováním

- a) Výhody a nevýhody členství – argumenty euroskeptiků a eurooptimistů
- b) Otázka příštího rozšíření (kandidátské země)
- c) Role České republiky v Evropské unii

XVI. Současná politická situace ve světě

- 1) Obecná charakteristika – tendence, určující politické síly
- 2) Ohniska nepokojů v současném světě
- 3) Analýza jednoho z konfliktů poslední dekády
- 4) Výhled do budoucna – rizika a výzvy

XVII. Globální problémy lidstva

- 1) Globální vs. lokální problém
- 2) Pojem globalizace
 - a) Kulturní globalizace
 - b) Ekonomická globalizace
 - c) Politická globalizace
- 3) Typologie globálních problémů
 - a) Intersociální problémy
 - b) Ekosociální problémy
 - c) Antroposociální problémy

XVIII. Východní náboženství

- 1) Východní vs. západní náboženské myšlení
- 2) Hinduismus
- 3) Buddhismus
- 4) Taoismus
- 5) Konfucianismus
- 6) Šintoismus
- 7) „Východní inspirace“ v evropském myšlení

XIX. Judaismus, křesťanství, islám

- 1) Západní monoteismy – společné znaky
- 2) Judaismus

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

- 3) Křesťanství
- 4) Islám
- 5) Otázka náboženské (in)tolerance v současném světě

XX. Řecká presokratická filozofie, Sókratés

- 1) Mýtus a logos – počátek filozofie (Proč právě Řecko?)
- 2) Přírodní filozofie - hýlozoismus
 - a) Miléťané
 - b) Pythágorajci
 - c) Eleaté
 - d) Hérakleitos
 - e) Empedoklés
 - f) Atomisté
 - g) Anaxagorás
- 3) Sofisté – antropologický obrat
- 4) Sókratés

XXI. Platón a Aristotelés

- 1) Platón a Aristotelés – počátek dvou silných proudů duchovních dějin Evropy
- 2) Platónův idealismus
 - a) Duše
 - b) Anamnésis
 - c) Láska
 - d) Svět idejí
 - e) Ideální stát
- 3) Aristotelés
 - a) Logika
 - b) Metafyzika – látka a forma, kategorie, příčiny jsoucna
 - c) Kritika Platónova idealismu
 - d) Etika
 - e) Typologie států dle Aristotela

XXII. Antická filozofie po Aristotelovi, patristika

- 1) Helénismus – charakteristika doby
 - a) Stoicismus
 - b) Epikureismus
 - c) Skepticismus
 - d) Římský a alexandrijský eklekticismus
 - e) Novoplatonismus
- 2) Patristika – charakteristika ranného křesťanství
 - a) Vnitřní hrozby (gnosticismus, manicheismus, arianismus)

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

- b) Augustinus Aurelius

XXIII. Scholastika a duchovní obrat renesance

- 1) Scholastika – vymezení pojmu
- a) Ranná scholastika – spor o univerzálie
 - b) Scholastika v arabském a židovském světě
 - c) Vrcholná scholastika – tomismus
- 5) Pozdní scholastika – reakce na učení Tomáše Akvinského
- 6) Duchovní obrat renesance – charakteristika, dějinný kontext
- a) Mikuláš Kusánský
 - b) Niccolo Machiavelli
 - c) Thomas Moore
 - d) Francis Bacon
 - e) Thomas Hobbes

XXIV. Kontinentální racionalismus, britský empirismus a francouzská filozofie doby osvícenství

- 1) Tři velké systémy baroka
- a) René Descartés
 - b) Baruch Spinoza
 - c) Gottfried Wilhelm Leibnitz
- 2) Britský empirismus
- a) John Locke
 - b) George Barkeley
 - c) David Hume
- 3) Francouzské osvícenství
- a) Charles Louis Montesquieu
 - b) Voltaire
 - c) Jean Jacques Rousseau

XXV. Německá klasická filozofie, filozofie 19. století po Hegelovi

- 1) Immanuel Kant
- 2) Romantismus – idealismus
- a) Johann Gotlieb Fichte
 - b) Friedrich Wilhelm Joseph Schelling
 - c) Georg Wilhelm Friedrich Hegel
- 3) Pozitivismus, materialismus
- a) August Comte
 - b) Herbert Spencer
 - c) Ludwig Feuerbach
 - d) Karl Marx

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, PSČ 370 21

www.gymceska.cz

4) Iracionalismus

- a) Arthur Schopenhauer
- b) Friedrich Nietzsche

XXVI. Filozofie 20. století

- 1) Obecná charakteristika filozofie 20. století
- 2) Fenomenologicko-existenciální proud
 - a) Fenomenologie (Edmund Husserl)
 - b) Vitalismus (Henri Bergson)
 - c) Martin Heidegger
 - d) Existencialismus (Albert Camus, Jean-Paul Sartre, Gabriel Marcel, Karl Jaspers, Martin Buber)
 - e) Hermeneutika (Hans-Georg Gadamer)
- 3) Analytická filozofie (novopozitivismus, Ludwig Wittgenstein, kritický racionalismus, pragmatismus, strukturalismus)
- 4) Postmoderní filozofie (Michel Foucault, Jacques Derrida, Jean-François Lyotard aj.)

